فصلنامه مطالعات حقوق
Journal of Legal Studies
شماره بیست و پنجم. پاییز ۱۳۹۷، صص۱۷۶-۱۶۷ Vol 3. No 25. 2018, p 167-176
شماره شاپا (۲۵۳۸-۶۳۹۵) ISSN: (2538-6395)

# حقوق و تکالیف شرکا اقلیت در شرکت‌های تعاونی

**اعظم شریفی گزم دره[1]. مریم نقدی دورباطی[2*]**
**۱. گروه حقوق، واحد بروجن، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجن، ایران.**
**۲. عضو هیئت علمی گروه حقوق، واحد شهرکرد دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.**
**نویسنده مسئول**

## چکیده
اقلیت در شرکت‌های تعاونی نسبت کمتر سهامداران هستند که مجموع رای آن‌ها نسبت به سایر سهامداران (رای اکثریت) ناچیز است و قادر به اعمال نفوذ محسوس در اداره شرکت نمی‌باشند. در مقررات فعلی مداخله شرکا اقلیت در اداره شرکت‌های تعاونی بسیار ضعیف و کم رنگ می‌باشد و اقلیت سهامداران در شرکت‌های تعاونی می‌توانند از طریق استفاده از سیستم رای ادغامی، طرح دعوا و دعوت ازمجمع عمومی توسط اقلیت مشخص شده از سهامداران، اولویت در خرید سهام جدید، استفاده ار سیستم رای ادغامی در انتخاب مدیران و ضرورت حضور در جلسات عمومی در شرکت‌هایی که تعداد شرکا پایین می‌باشند تاثیر بسزایی در اداره شرکت‌ها داشته باشند. در نتیجه چنانچه اداره کنندگان شرکت با نقض مقررات قانونی بخواهند حقوق سهامداران اقلیت را نادیده بگیرند، اقلیت می‌توانند با نظارت بر عملکرد آن‌ها احقاق حق کرده و مانع سوء استفاده مدیران و سهامداران اکثریت شوند. همچنین می‌توانند با طرح دعوای کیفری توسط هریک از سهامداران با موضوع خیانت در امانت و طرح دعوای حقوقی با موضوع مطالبه خسارت و ضرر و زیان وارده به عضو از اهمال و حضور مدیران وارد شده جلوگیری کنند و با این تدابیر حقوق اقلیت در شرکت‌های تعاونی حفظ شود.

**واژه‌های کلیدی:** حقوق اقلیت، حقوق اکثریت، شرکت تعاونی، مدیران، مجامع.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

**مقدمه**

رشد سریع فناوری و گسترش پروژه‌های عظیم عمرانی و تجاری، نیاز جامعه را به وجود شرکت‌های تعاونی بیشتر می‌کند و با ظهور رایانه و نرم افزارهای جدید، اداره شرکت‌ها حساس‌تر شده است. بنابراین شرکت تعاونی جایگاهی ویژه در میان سایر شرکت‌های تجاری موجود در نظام حقوقی ایران دارد. دراین شرکت‌ها اصولا کارکردها و مکانیزم فعالیت و اداره آن به گونه‌ای است که امکان نقش آفرینی بیشتر این شرکت را فراهم ساخته است. بررسی حقوق اقلیت سهامداران در شرکت‌های تعاونی نشان دهنده اهمیت حقوق اقلیت دراین شرکت‌ها می‌باشد. در مالی که افرادی در آن شریک هستند، تمام شرکا در آن مال حق دارند و می‌توانند مال خود را به هر نحوی اداره کنند. درنتیجه برای حمایت از حقوق اقلیت سهامداران این شرکت‌ها، مصادیق حقوق اقلیت باید مشخص شود و هیچ اکثریتی نتواند اجازه تفسیر آن‌ها را داشته باشد. (حسنی، ۱۳۹۰، ص ۸۲) حمایت از حقوق اقلیت باعث دلگرمی و تشویق به حضور مردم حتی با پس اندازهای اندک، در توسعه اقتصاد کشور می‌شود. هدف شرکت‌های تعاونی با سایر شرکت‌ها فرق می‌نماید، زیرا هدف شرکت‌های سهامی عام و خاص وغیره فعالیت به منظور سود و بهره دهی بیشتر است در صورتی که هدف اصلی شرکت‌های تعاونی کمک به بهبود وضع اقتصادی و رفاه شرکا و تامین حوائج و نیازمندیهای مخصوص آن‌ها است و معمولا در مواقعی بیشتر تشکیل می‌شود که وضع اقتصادی آشفته و نامساعد باشد و به علت تورم و گرانی قدرت خرید مردم کم است و لذا برای ارائه خدمات و تولید و امکانات رفاهی، اقشار کم درآمد را تحت پوشش خود قرار می‌دهد. ضمنا این مطلب ناگفته نماند که در شرکت‌های مذکور نیز نفع و فایده مادی مورد توجه است(ساکت، ۱۳۹۶)منتهی به عنوان هدف فرعی زیرا همانطوری که اشاره شده هدف اصلی آن‌ها کمک و ارائه خدمات مناسب از قبیل دادن اجناس و اشیا به صنوف مختلفه می‌باشد، مانند شرکت‌های تعاونی کشاورزی که برای تهیه بذر مربوط و تهیه سموم و کود برای روستائیان و کشاورزانی که بنیه مالی آن‌ها خوب نیست تشکیل می‌شود و یا تعاونیهایی که برای قشر کم درآمد با قیمت مناسبی مسکن تهیه می‌نماید و یا شرکت‌های تعاونی که به همین منظور به کسبه جزء و سایر افراد وام می‌دهد تا کسب و کار آن‌ها رو به راه گردد و یا شرکت‌هایی که برای اقشار بیکارکه در جستجوی کار هستند کار پیدا می‌نماید و بسیاری دیگر از این قبیل شرکت‌ها. اینک به طور مفصل به بررسی حقوق شرکا اقلیت در شرکت های تعاونی می‌پردازیم.

**بیان مسئله**

یکی از موضوعات مهم درحقوق تجارت بخصوص درمبحث شرکت‌های تعاونی حقوق اقلیت‌ها دراین شرکت‌ها می‌باشد که متاسفانه تاکنون دراین باره مطالعات چندان گسترده‌ای صورت نپذیرفته وهمان مواردی نیزکه اکنون درحقوق و قانون تجارت ایران دراین رابطه وجود دارد ترجمه و کپیه‌ای از قانون تجارت اروپاییان به ویژه فرانسه می‌باشد. (ستوده تهرانی، ۱۳۸۶).

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

هدف شرکت‌های تعاونی با سایر شرکت‌ها فرق می‌نماید، زیرا هدف شرکت‌های سهامی عام و خاص وغیره فعالیت به منظور سود و بهره دهی بیشتر است در صورتی که هدف اصلی شرکت‌های تعاونی کمک به بهبود وضع اقتصادی و رفاه شرکا و تامین حوائج و نیازمندیهای مخصوص آن‌ها است و معمولا در مواقعی بیشتر تشکیل می‌شود که وضع اقتصادی آشفته و نامساعد باشد و به علت تورم و گرانی قدرت خرید مردم کم است و لذا برای ارائه خدمات و تولید و امکانات رفاهی، اقشار کم درآمد را تحت پوشش خود قرار می‌دهد. ضمنا این مطلب ناگفته نماند که در شرکت‌های مذکور نیز نفع و فایده مادی مورد توجه است. منتهی به عنوان هدف فرعی زیرا همانطوری که اشاره شده هدف اصلی آن‌ها کمک و ارائه خدمات مناسب از قبیل دادن اجناس و اشیا به صنوف مختلفه می‌باشد، مانند شرکت‌های تعاونی کشاورزی که برای تهیه بذر مربوط و تهیه سموم و کود برای روستائیان و کشاورزانی که بنیه مالی آن‌ها خوب نیست تشکیل می‌شود و یا تعاونیهایی که برای قشر کم درآمد با قیمت مناسبی مسکن تهیه می‌نماید و یا شرکت‌های تعاونی که به همین منظور به کسبه جزء و سایر افراد وام می‌دهد. تا کسب و کار آن‌ها رو براه گردد و یا شرکت‌هائی که برای اقشار بیکار که در جستجوی کار هستند کار پیدا می‌نماید و بسیاری دیگر از این قبیل شرکت‌ها. (ساکت، ۱۳۹۶).

بررسی حقوق اقلیت سهامدارن که ازآنها به اقلیت مخالف هیئت مدیره نیزیاد می‌شود، و نحوه انتخاب مدیران وتاثیرآنها دروضعیت هیات مدیره شرکت هدف این مقاله می‌باشد. منظورازاقلیت درشرکت‌های سهامی نسبت کمتر سهامداران هستند که مجموع رای آن‌ها نسبت به سایرسهامداران (رای اکثریت) ناچیزاست و قادربه اعمال نفوذ محسوس دراداره شرکت نمی باشند. این اقلیت دارای نسبت‌های گوناگونی بوده که هریک قابل تامل است. درکل مقصود از این مقاله، تبیین و قانونی شناختن حقوق این اقلیت می‌باشد که به هر ترتیب جزئی از یک مجموعه بوده و چه برمعیار قانون وچه درترازوی عدالت دارای حقوقی محفوظ درتعیین سرنوشت خود و اموالشان هستند (ستوده تهرانی، ۱۳۸۶). مبنای این تفکرکه اقلیت ناچیز دارای حقوقی درانتخاب مسیر دارایی خود درشرکت می‌باشند، از ذات وجودی شرکت سرچشمه می‌گیرد. مشارکت درشرکت به صورت اشاعه می‌باشد، اولین ومهمترین نکته‌ای که ازاین جمله قابل درک این است که در مالی که در آن افرادی شریک هستند تمام شرکا حقی درآن مال دارند و می‌توانند مال خود را به نحو دلخواه اداره نمایند. حقوق نوین نیز راه حل مناسبی برای اعمال این حق ارائه داده است.

## ضرورت و اهمیت تحقیق

با اداره کردن شرکت براساس نظر اکثریت کمتر به حفظ حقوق اقلیت توجه می‌شود و در مواردی حتی منجر به سوء استفاده از قدرت خود علیه اقلیت می‌شود. بنابراین باید زمینه‌ای ایجاد شود تا اقلیت اطمینان پیدا کنند که حقوقشان مورد سوء استفاده قرار نمی گیرد. مشارکت در شرکت به نحو اشاعه است، بنابراین در مالی که در آن افرادی شریک هستند تمام شرکاء در آن مال حقی دارند و می‌توانند مال خود را به نحو

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

دلخواه اداره کنند. درواقع، اصل شراکت موید این نکته است که شرکا اقلیت هرچند حصه کمتری داشته باشندباید با اندازه سهمشان در اداره شرکت تاثیر گذار باشند و این از ذات وجودی شرکت سرچشمه می‌گیرد. بنابراین برای حمایت از حقوق شرکا اقلیت باید راهکارهایی درنظر گرفته شود تا حقوق اقلیت در برابر اکثریت حفظ شود.

## اهداف تحقیق

مهمترین اهداف نگارنده عبارت است از:

بررسی ابزارهای قانونی که تضمین کننده حقوق شرکاء اقلیت در شرکت‌های تعاونی می‌باشد، همچنین ارائه راهکارهای عملی جهت برطرف کردن ایرادات و نواقص قوانین موجود و ارائه راهکارهایی به سهامداران اقلیت که با استفاده درست از ابزارهای قانونی حقوق خود را در برابر اکثریت تضمین کنند.

## سوالات و فرضیه‌های تحقیق

### سوالات اصلی تحقیق

### سوال اصلی:

۱. در مقررات فعلی مداخله شرکا اقلیت در اداره شرکت‌های تعاونی به چه میزان است

### سوال فرعی:

۲. اقلیت سهامداران باچه ابزارهایی می‌توانند در اداره شرکت‌های تعاونی تاثیرگذار باشند؟

باتوجه به سوالهای اصلی تحقیق، فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر به اثبات خواهد رسید:

### فرضیه اصلی:

در مقررات فعلی مداخله شرکادر اداره شرکت‌های تعاونی بسیار ضعیف و کمرنگ می‌باشد.

### فرضیه فرعی:

۱. طرح دعوا و دعوت از مجمع عمومی توسط اقلیت مشخص شده ازسهامداران، اولویت در خرید سهام جدید، استفاده ازسیستم رای ادغامی درانتخاب مدیران و ضرورت حضور درجلسات عمومی در شرکت‌هایی که تعداد شرکاء پایین می‌باشد ازابزارهای تاثیرگذار سهامداران اقلیت در اداره شرکت‌ها هستند.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

## پیشینه تحقیق

هرچند تحقیقی با موضوع این پایان نامه انجام نشده اما به طور پراکنده درکتب و مقالات نویسندگان برجسته حقوق شرکت ها، به حقوق سهامداران اقلیت درشرکت‌های تجاری پرداخته شده است: به عنوان نمونه کتاب حقوق شرکت‌های تجاری دکترمحمدرضا پاسبان که در بحث نخست به اقسام شرکت‌های سهامی و وجوه تمایز آنهاو همچنین شیوه تاسیس، میزان سرمایه، شمار سهامداران و تعداد مدیران پرداخته شده است، همچنین مقاله ایشان تحت عنوان بازرسی شرکت‌های سهامی در حقوق ایران و انگلیس، محمود عرفانی در جلد دوم حقوق تجارت راجع به ماهیت پذیره نویسی بحث کردند و تعریف پذیره نویسی را ارائه کردند: پذیره نویسی تعهد ساده‌ای است که پذیره نویس را متعهد می‌کند تا آورده را در حدود مبلغ قید شده در ورقه تعهد سهم تادیه نمایدو در مقابل چنین تعهدی، حق دریافت سهام پس از تشکیل شرکت و استفاده قانونی از آن ایجاد می‌گردد. مقاله حقوق اقلیت در شرکت‌های سهامی و تعاونی از هاله ثمری که ایشان دراین مقاله راجع به حقوق اقلیت شرکا در شرکت سهامی بحث کردند، دکتر حسن حسنی در کتاب حقوق تعاون است که ایشان حقوق و وظایفی را که شرکا در شرکت‌های تعاونی برعهده دارند و همچنین وظایف و اختیارات بازرسان، مجمع عمومی موسس، مجمع عمومی عادی و مجمع عمومی فوق العاده را مورد بحث قرار داده است، دکتر افتخاری در کتاب شرکت‌های تجاری راجع به وظایف و اختیارات هیئت مدیره، مدیران، بازرسان، مدیرعامل و مجمع عمومی عادی، فوق العاده و موسس بحث کرده است. (پاسبان، ۱۳۸۹)

## حقوق شرکا اقلیت در شرکت‌های تعاونی

عضویت در شرکت‌های تعاونی حقوق، تکالیف و مسئولیتهایی برای عضو ایجاد می‌کند که در ادامه آن‌ها را بررسی می‌کنیم: حقوق عضو در شرکت تعاونی به شرح زیر است:

### حق استفاده از خدمات شرکت

عضو حق دارد از خدمات، امکانات و تسهیلاتی که شرکت تعاونی ارائه می‌کند بهره‌مند شود. استفاده از خدمات شرکت تعاونی حقی است که طبیعتا در اثر عضویت در شرکت تعاونی برای عضو ایجاد می‌شود؛ نمی توان وی را از این حق محروم ساخت و نیز نمی توان در استفاده از آن تبعیض یا محدودیتی قائل شد. ترجیح دادن برخی از اعضا بر دیگران در استفاده از این حق، ترجیحی بلامرجح است که مجاز نیست. (ساکت، ۱۳۸۶)

### حق حضور در مجامع عمومی و حق رای

هر عضو شرکت تعاونی حق حضور و ابراز رای در مجامع عمومی شرکت را دارد. این امر از بیان قانون که می‌گوید: مجمع عمومی از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام الاختیار آن‌ها به صورت عادی و فوق

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

العاده تشکیل می‌شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رای است، (رجوع شود به ماده ۳۰ قانون بخش تعاونی) مستفاد می‌شود. بنابراین عضو شرکت تعاونی حق دارد در مجمع عمومی عادی یا فوق العاده شرکت تعاونی حاضر شود و درباره امور مطروحه در آن رای خود را ابراز دارد. هر عضو فقط دارای یک رای است. عضو می‌تواند حق حضور در مجمع و حق رای خود را به فردی دیگر به عنوان نماینده تام الاختیار خود واگذار کند؛ به عبارت دیگر حضور در مجمع و ابراز رای عضو ممکن است اصالتا یا وکالتا باشد. حق رای شامل کلیه اموری می‌شود که در مجامع عمومی مطرح و درباره آن‌ها تصمیم گیری می‌شود. هیچ کس نمی تواند علاوه بر رای خود بیش از یک رای با وکالت داشته باشد؛ مگر در شرکت‌های تعاونی بزرگ (شرکت‌هایی که تعداد اعضای آن‌ها بیش از ۵۰۰ نفر است) که هر کس می‌تواند علاوه بر رای خود، دو رای با وکالت داشته باشد. (پاسبان، ۱۳۸۹)

### حق نظارت

هر عضو شرکت تعاونی در تمام امور شرکت تعاونی حق نظارت دارد. قانون بخش تعاونی با بیان اینکه: اعضا در کلیه امور تعاونی طبق اساسنامه حق نظارت دارند، این حق را برای اعضای شرکت تعاونی قائل شده است. (ماده ۱۰ قانون بخش تعاونی)

### حق درخواست تشکیل مجامع عمومی

اعضای شرکت تعاونی می‌توانند تشکیل مجامع عمومی را خواستار شوند. برای تشکیل مجامع عمومی عادی، درخواست حداقل یک پنجم اعضا و برای تشکیل مجمع عمومی فوق العاده درخواست حداقل یک سوم اعضا لازم است. (رجوع شود به تبصره ۱ اصلاحی مصوب ۱۳۷۷). این درخواستها باید به هیئت مدیره تقدیم شود.

### حق انتخاب شدن به عضویت هیئت مدیره و بازرسی

عضو شرکت تعاونی در صورت واجد بودن شرایطی که در قانون بخش تعاونی (رجوع شود به ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی) و اساسنامه شرکت تعاونی مقرر است، می‌تواند به همراه مدارک مربوط، درخواست نامزدی خود را برای انتخاب شدن به عضویت هیئت مدیره یا سمت بازرسی به شرکت تعاونی تسلیم کند و در صورتی که از طرف مجمع مربوط واجد شرایط تشخیص داده شود، شرکت کند. (رجوع شود به " دستورالعمل نحوه نظارت بر انتخابات تعاونیها و اتاق تعاون "، مورخ ۱۳۷۸).

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

### حق انتقال سهام به عضوی دیگر

عضو شرکت تعاونی حق دارد سهم یا سهام خود را با رعایت مقررات به سایر اعضای همان شرکت تعاونی یا افرادی که متقاضی عضویت در آن شرکت باشند و به تشخیص هیئت مدیره واجد شرایط باشند، با موافقت هیئت مدیره واگذار نمایند. (رجوع شود به ماده ۲۲ قانون بخش تعاونی).

### حق بهره وری از منافع سالانه

از حقوق دیگر عضو شرکت تعاونی، بهره وری از سود خالص سالانه شرکت است. از سود خالص شرکت تعاونی در هرسال مالی، مبالغی به عناوین اندوخته احتیاطی، ذخیره قانونی، پاداشها، حق تعاون و آموزش و برداشت می‌شود و باقیمانده آن به ترتیبی که در شرایط ضمن عقد و اساسنامه پذیرفته می‌شود تقسیم می گردد. (رجوع شود به بند ۵ ماده ۲۵ قانون بخش تعاونی). بدین ترتیب بهره وری از سود شرکت، یکی دیگر از حقوق عضو شرکت تعاونی است. (ستوده تهرانی، ۱۳۸۶)

### حق استفاده از پاداش سالانه

هر ساله درصدی از سود خالص شرکت تعاونی را به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی برای پاداش به اعضا (و نیز پاداش بازرسان، مدیران وکارکنان) تخصیص داده می‌شود (رجوع شود به بند ۴ ماده ۲۵ قانون بخش تعاونی). استفاده ازاین پاداش براساس شرایطی که در مصوبه مجمع مذکور تعیین می‌شود، حق هریک از اعضای شرکت تعاونی است.

### حق استعفا

عضو حق دارد از عضویت استعفا دهد. به موجب ماده ۱۲ قانون بخش تعاونی: " خروج عضو از تعاونی را نمی توان منع کرد و اختیاری است ". بنابراین عضو شرکت تعاونی اصولا هرموقع بخواهد می‌تواند از عضویت آن استعفا دهد.

### حق شکایت

عضو شرکت تعاونی می‌تواند مدعی تخلف هیئت مدیره یا مدیر عامل شده، از آن‌ها شکایت کند. شکایت به بازرس شرکت تسلیم می‌شود ؛ همچنین عندالاقتضا می‌تواند مستقیما به مراجع قضایی مراجعه کند. شکایت عضو از جریان انتخابات اعضای هیئت مدیره یا بازرسان، به وزارت تعاون تسلیم می‌شود. (مستفاد از بند ۳ ماده ۴۱ قانون بخش تعاونی، و نیز رجوع شود به " دستورالعمل رسیدگی به شکایات "، مورخ ۱۳۷۷). (حسنی، ۱۳۹۰، ص ۹۴)

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

## تکالیف شرکا در شرکت‌های تعاونی

تکالیف عضو: یکی از شرایط عضویت، این است که داوطلب عضویت رعایت مقررات اساسنامه تعاونی را متعهد شود. (رجوع شود به بند ۴ ماده ۹ قانون بخش تعاونی). در همین زمینه ماده ۱۱ قانون بخش تعاونی مقرر می‌دارد: " کلیه اعضا مکلف اند به مسئولیتها و تکالیفی که در حدود قوانین و مقررات تعهد کرده اند، عمل کنند" (ساکت، ۱۳۸۶)

بدین ترتیب قانون مراعات مقررات تعاونی را برای عضو واجب قرار داده است ؛ ولی قابل ذکر است از آنجا که عضویت در شرکت تعاونی، مانند عضویت در هر سازمانی، مستلزم رعایت مقررات مربوط به آن است، می‌توان گفت رعایت مقررات مربوط به شرکت تعاونی برای عضو آن، واجب تبعی و در عداد مقدمات عقلیه است و عضو بدون بیان این ماده قانونی نیز مکلف به رعایت آن است و چنان که معلوم است، معاف بودن عضو شرکت تعاونی از مراعات مقررات تعاونی، به این علت که در بدو ورود به عضویت رعایت کردن آن‌ها را تعهد نکرده است، امری است که از لحاظ منطقی نمی توان آن را قبول کرد.

هرگاه بخواهیم مکلف بودن عضو در قبال شرکت تعاونی را به دقت بیان کنیم، باید بگوییم که حفظ رابطه با شرکت تعاونی و حضور در جلسات مجامع عمومی و مشارکت در شور و تبادل نظر درباره امور مطروحه در آن و نیز مشارکت در تصمیم گیری‌ها با ابراز رای، از جمله در انتخاب اعضای هیئت مدیره و بازرسان، از تکالیف عضو به شمار می‌رود و حتی می‌توان گفت که هرگاه به وجود عضوی در هیئت مدیره یا بازرسی شرکت تعاونی نیاز باشد و وی واجد شرایط عضویت و تصدی سمت در آن باشد، بر او واجب است که داوطلبی خود را برای این امر اعلام کند؛ چون وجوبی را می‌توان واجب کفایی تشبیه کرد.

در مورد حضور و ابراز رای در مجامع عمومی، قانون می‌پذیرد که عضو، نماینده تام الاختیاری از طرف خود برای این کار تعیین کند؛ بدین ترتیب به عضوی که به علتی نمی تواند به این امور بالمباشره اقدام کند، امکان می‌دهد به توسط نماینده تکلیف خود را ادا کند (ساکت، ۱۳۸۶)

مسئولیت مالی عضو. منظور از مسئولیت مالی عضو، مسئولیت وی در برابر طلبکاران شرکت تعاونی است. از آنجا که شرکت تعاونی شخصیت حقوقی دارد (رجوع شود به ماده ۷ قانون بخش تعاونی) و دارایی آن جدا و مستقل از دارایی اعضا آن است. ، طلبکاران شرکت برای وصول مطالبات خود حق مراجعه به اعضای شرکت را ندارند. ولی هرگاه شرکت منحل شود و دارایی آن برای پرداخت همه بدهی‌های وی کافی نباشد، آیا عضو در پرداخت باقیمانده آن مسئولیت دارد و طلبکاران شرکت برای وصول باقیمانده طلب خود می‌توانند به اعضا مراجعه کنند؟ پاسخ همان است که ماده ۲۳ قانون بخش تعاونی مقرر می‌دارد: " مسئولیت مالی اعضا در شرکت تعاونی اگر در قرارداد ترتیب دیگری تعیین نشده باشد، محدود به میزان سهم آناناست ". پس هرگاه عضو کلیه بهای سهم یا سهام خود را به شرکت تعاونی تادیه کرده باشد، هیچ گونه مسئولیتی نسبت به باقیمانده بدهی شرکت که پس از انحلال و تقسیم دارایی آن بین طلبکاران

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

شرکت، پرداخت نشده می‌ماند ندارد ؛ و اگر قسمتی از بهای سهم یا سهام خود را تادیه نکرده باشد، فقط برابر همان مبلغ تادیه نشده مسئول پرداخت باقیمانده بدهی شرکت خواهد بود؛ زیرا مبلغ تادیه نشده جزء دارایی شرکت است و اگر به خود شرکت تادیه نشده باشد، باید به طلبکار شرکت بابت باقیمانده طلبی که از شرکت دارد پرداخت شود. همان طور که ماده ۲۳ قانون مقرر می‌دارد، می‌توان در قراردادی که بین شرکت تعاونی و اعضای آن منعقد می‌شود ترتیب دیگری شرط کرد و اعضا را در برابر بدهی‌های شرکت مسئول قرار داد. (حسنی، ۱۳۹۰، ص ۹۶)

## نتیجه گیری

احترام به حقوق اقلیت‌ها در شرکت‌های تعاونی و تلاش در رفع تبعیض و نقض حقوق حقه ی آنان، یکی از مسائل مهم در بحث شرکت‌های تعاونی است. دراین شرکت‌ها تصمیمات با اکثریت آرا اتخاذ می‌شود و اکثریت نظر خود را بر اقلیت تحمیل می‌کنند.

با تمام این تفاصیل برخی می‌اندیشند که در مواجهه اکثریت و اقلیت همواره اکثریت برتری صد در صد و کاملی دارد به طوری که برای اقلیت هیچ نوع حق و هیچ گونه مداخله‌ای را در تصمیم گیری متصور نیستند حتی اگر اکثریت در مورد دارائی اقلیت تصمیم گیری کنند، باید دانست و درک کرد که اقلیت جزیی جداناپذیر از کل است.

در شرکت‌های تعاونی با توجه به اینکه قانونگذار اهرم نظارتی دیگری به نام اداره تعاون را پیش بینی کرده و طبق قانون اداره تعاون می‌تواند با نظارت بر عملکرد مدیران شرکت در دعوت از سهامداران، برگزاری مجامع، رعایت مقررات قانونی در باب کیفیت اداره شرکت، استفاده بهینه از منابع مالی شرکت به پیشبرد اهداف تعاونی کمک کند. چنانچه اداره کنندگان شرکت با نقض مقررات قانونی حقوق سهامداران اقلیت را نادیده بگیرند می‌توانند از طریق این مرجع نظارتی احقاق حق کرده و مانع سواستفاده مدیران و سهامداران اکثریت شوند، علاوه براین امکان طرح دعوای کیفری توسط هریک از سهامداران با موضوع خیانت در امانت و طرح دعوای حقوقی با موضوع مطالبه خسارت و ضرر و زیان وارده به عضو که از امهال و حضور مدیران وارد شده تدابیر قانونی هستند که برای حفظ حقوق اقلیت در شرکت‌های تعاونی اندیشیده شده است. به هر ترتیب امیدوار است حقوق اقلیت افراد در همه مسائل من جمله اقلیت سهامداران در شرکت‌های سهامی و تعاونی که موضوع این پایان نامه است محترم شمرده شود.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]

## فهرست منابع و مآخذ


۱. افتخاری، جواد، ۱۳۸۴، شرکت‌های تجاری، انتشارات ققنوس.

۲. اسکینی، ربیعا، ۱۳۷۹، شرکت‌های تجاری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی.

۳. ـــــــ ۱۳۷۷، حقوق تجارت، انتشارات سمت، جلد ۱ و ۲.

۴. اعظمی زنگنه، عبدالحمید، ۱۳۴۶، حقوق بازرگانی، انتشارات تهران.

۵. پاسبان، محمدرضا، ۱۳۸۹، حقوق شرکت‌های تجاری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی.

۶. ـــــــ ۱۳۹۰، حقوق شرکت‌های تجاری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی.

۷. ثمری، هاله، ۱۳۹۲، حقوق اقلیت در شرکت‌های سهامی، وبلاگ حقوقی.

۸. حسنی، حسن، ۱۳۹۰، حقوق تعاونیها، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی.

۹. ـــــــ ۱۳۷۰، حقوق تعاون، انتشارت دانشگاه تهران، جلد ۱.

۱۰. رسائی نیا، ناصر، ۱۳۸۳، کلیات حقوق بازرگانی(تجارت)، انتشارات دریچه، چاپ ۶.

۱۱. ستوده تهرانی، حسن، ۱۳۴۶، حقوق تجارت، انتشارات دانشگاه تهران، جلد۱و۲.

۱۲. ـــــــ ۱۳۸۶، حقوق تجارت، انتشارات دانشگاه تهران.

۱۳. ساکت، محمد حسین، ۱۳۸۶، شخصیت و اهلیت در حقوق مدنی، انتشارات جنگل.

۱۴. ـــــــ ، ۱۳۴۳، حقوق تجارت، تهران: انتشارات علمی.

۱۵. صفار، محمد جواد، ۱۳۷۳، شخصیت حقوقی، تهران: نشر دانا.


[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-19 ]